

**Pismo
biskupâ Zagrebačke crkvene pokrajine
O SAKRAMENTU SVETE ISPOVIJEDI
na početku korizme 2017. godine**

Draga subraćo svećenici, služitelji Božjega milosrđa,
braćo i sestre u Kristu!

1. Na pepelnici ili čistu srijedu započinjemo korizmeno vrijeme spominjući se u obredu pepeljenja Isusova poziva: »Obratite se i vjerujte evanđelju!« (*Mk 1, 15*). Četrdeset korizmenih dana pozivaju na susret Boga i čovjeka koji mijenja i pročišće od svega što nas udaljava od istinske radosti i dostojanstva koje je Bog podario čovjeku. Bog, koji je jedini i »trput svet« (usp. *Iz 6, 3*), poziva nas na svetost, da budemo sveti, jer je on svet (usp. *Lev 19, 1*). Između svega stvorenoga, čovjek je svet na neusporediv način, jer Bog je u njega utisnuo svoju sliku (usp. *Post 1, 27*). Mi smo sveti Božji hram, jer Božji Duh prebiva u nama (usp. *1Kor 3, 16*) te smo snagom Božje svetosti pozvani biti savršeni kao što je savršen naš nebeski Otac (usp. *Mt 5, 48*).

No, čovjek je svoju svetost grijehom oskvrnuo, a time i narušio ljepotu svega stvorenoga. Grijeh praroditelja, kao i naši grijesi, proizlaze iz nepoštivanja Boga Stvoritelja i njegove ljubavi, objavljene u Savezu i u daru njegova Zakona. Ali Bog nije napustio čovjeka, kad ga je on grijehom uvrijedio, nego je poslao svoga Sina Isusa Krista koji nas je u svojoj neizrecivoj žrtvi na križu pomirio s Ocem i vratio nam dostojanstvo djece Božje. U euharistiji molimo: „Kad je (čovjek) neposlušan izgubio tvoje prijateljstvo, nisi ga ostavio pod vlašću smrti, nego si svima milosrdno pritekao u pomoć da te tražeći nađu.“ (*Četvrta euharistijska molitva*)

Taj dar milosrđa kao vjernici živimo. Uskrsnuli Krist nam je darovao sakrament pomirenja, u kojem nam oprašta grijeha i obnavlja u nama život, primljen na krštenju. Od davnina su vjernici korizmu živjeli kao vrijeme posebno prikladno za pomirenje i dublje ulaženje u vlastito biće, kako bi se ponovno vratili u radost zajedništva s Bogom. Na to smo posebno bili potaknuti u nedavno zaključenoj Svetoj godini milosrđa, odjeku koje još snažno osjećamo. Duh Sveti poticao nas je u srcu i savjesti da što dostojnije i vjernije pristupamo sakramentu pomirenja, sakramentu Božjeg milosrđa, te primajući dar jubilejskoga oprosta.

2. Završetkom Jubileja milosrđa nipošto ne završava naša kršćanska usmjerenost na življenje milosrđa. Ovogodišnja korizma sadrži u sebi produžetak raspoloženja i darova Godine Božjega milosrđa. Papa Franjo je 20. studenoga 2016.

godine, u prigodi zaključenja Izvanrednoga jubileja milosrđa, objavio apostolsko pismo »Misericordia et misera« kojim želi potaknuti kršćanske zajednice da nastave djelatno širiti milosrđe, te da se ono trajno slavi i živi u Crkvi. Sveti Otac naglašava: »Milosrđe, naime, ne može biti puki umetak u životu Crkve; ono čini sâm njezin život, u kojemu duboka istina evanđelja postaje vidljivom i opipljivom. Sva Objava odiše milosrđem; presudnu riječ u svemu ima Očeva milosrdna ljubav« (MeM, br. 1).

Da bi se milosrđe očitovalo u životu Crkve, Papa u Apostolskome pismu donosi više konkretnih odrednica među kojima, za posvetiteljsko djelo Crkve, osobitu pozornost zavrjeđuju dvije odrednice: 1. *misionari milosrđa* potvrđuju se u službi do izdavanja novih odredaba (usp. MeM, br. 9); 2. *podjeljuje se*, od sada nadalje, svim svećenicima, snagom njihove službe, *ovlast odrješivanja* onih koji su počinili grijeh pobačaja (usp. MeM, br. 12).

Mi, biskupi, ovim pismom želimo, osobito isповједnicima, svratiti pozornost na važnost odredbe o vršenju sakramentalne vlasti službenika sakramenta pomirenja, naročito glede odrješenja od kazne koja je vezana uz grijeh pobačaja. Budući da u medijskim prilozima koji prikazuju crkvene dokumente o tome bolnom pitanju primjećujemo iskrivljavanje činjenica i površnost, smatramo potrebnim podsjetiti svećenike, služitelje sakramenta pomirenja, te upoznati vjernike sa svim vidicima toga teškog grijeha, kao i s putem milosnoga oprštanja pomoću sakramenta svete isповijedi.

3. Uz sva druga nastojanja, Crkva i putem kanonskoga kaznenog prava budi u vjernicima svijest da se kod namjerno izvršenoga pobačaja radi o ubijanju ljudskoga života te da se time čini teški grijeh i kažnjivo djelo (usp. *Zakonik kanonskoga prava*, kan. 1398). Pobačaj, koji je pokušan bilo kojim sredstvom, kažnjava se kaznom *izopćenja*, unaprijed izrečenim, koje pogoda samo ako dođe do učinka (usp. kan. 1328). Da bi netko upao u *izopćenje* zbog toga kažnjivog djela, mora se raditi o izravnome pobačaju, to jest svjesno željenome i, dosljedno tomu, izravnome, koji je izvršen sredstvom »po sebi« namijenjenim da ga proizvede; mora se raditi o kažnjivome djelovanju za koje je netko uvelike odgovoran zbog zlonamjernosti (usp. kan. 1321, § 1).

Kazna *izopćenja* pogoda one koji su, na izravan i učinkovit način, fizički sudjelovali u izvršenju pobačaja, tzv. *potrebne suradnike*: liječnika, anesteziologa, medicinsku sestruru počiniteljicu (usp. kan. 1329, § 2). O tzv. *moralnim sukrivcima*, odnosno poticateljima na grijeh i kazneno djelo (na primjer o: suprugu, roditeljima, rodbini, prijateljima i drugima), kanonski nauk ne iznosi jedinstveno mišljenje, stoga njihovo upadanje u kaznu *izopćenja*, odnosno *kaznenu odgovornost*, treba u pojedinačnome slučaju procjenjivati, tj. utvrditi je li *poticatelj* uistinu bio *uvelike*

moralno odgovoran tako da je zapravo sukrivac, bez čijega sudjelovanja kazneno djelo i ne bi bilo počinjeno (usp. kan. 1329, § 2).

U kaznu *izopćenja*, unaprijed izrečenog, prekršitelj upada samim počinjenjem te nije potrebno da takva kazna bude i *proglašena*. *Izopćenje* je crkvena kazna, *cenzura*, kojom se vjernika isključuje iz zajednice vjernika s kanonskim učincima koji su u pravu točno određeni (usp. kan. 1331). Onomu tko je upao u kaznu *izopćenja* zabranjeno je, između ostalog, slaviti i primati sakramente, a zabrana se također odnosi i na sakrament pomirenja, dokle god od te kazne nije odriješen. Budući da kazna *izopćenja* pripada popravnim kaznama, kako bi se kazna otpustila potrebno je štoviše da se počinitelj najprije pokaje za kažnjivo djelo i popravi štetu, a što je ujedno uvjet za primanje pomirenja. Tko odstupi od tvrdokornosti, dakle, pokaje se za kažnjivo djelo pobačaja, ne može mu se uskratiti odrješenje od *cenzure* (*izopćenja*) (usp. kan. 1358, § 1).

Odabirom popravne kazne (*cenzure*) za izvršeni pobačaj, crkveni zakonodavac pokazuje da mu je glavni i izravni cilj postići da se krivac popravi. Budući da je riječ o kazni unaprijed izrečenoj, a neproglašenoj, kajanje se pokazuje poglavito na unutarnjem području i to u sakramentu svete ispovijedi. Put, dakle, milosnoga oprštanja toga grijeha i odrješenja od kazne jest sakrament svete ispovijedi.

4. U slavlju sakramenta pomirenja *svaki svećenik*, isповједник, treba imati na pameti kanonsku odredbu da je za odrješenje od unaprijed izrečene *cenzure* (*izopćenja*) potrebno posjedovati *ovlast*. Zakonom ustanovljenu, a još neproglašenu kaznu, poput *izopćenja*, unaprijed izrečenog, a koja nije pridržana Apostolskoj Stolici, može otpustiti *samo ordinarij* svojim vjernicima i onima koji se nalaze na njegovu području ili su ondje počinili kažnjivo djelo, te svaki biskup, ali u sakramentalnoj ispovijedi (usp. kan. 1355, § 2).

Ordinarij tu *ovlast* za otpuštanje kazne, koja pripada vlasti upravljanja, može povjeriti drugima (usp. kan. 137, § 1), npr. drugim svećenicima. Samim pravom ta *ovlast*, kao redovita, ali samo na sakramentalnome području, pripada kanoniku pokorničaru, bilo stolne bilo zborne crkve (usp. kan. 508, § 1), a ondje gdje nema kaptola, dijecezanski biskup je dužan postaviti svećenika za vršenje te službe (usp. kan. 508, § 2). Takvu *ovlast* ima i kapelan u bolnici ili zatvoru ili na putovanjima morem (usp. kan. 566, § 2).

Kako bi se vjernicima, koji su počinjenjem grijeha pobačaja upali u navedenu crkvenu kaznu, a ispravno raspoložene savjesti traže pomirenje s Bogom, olakšalo da dobiju otpuštenje kazne, u koju su upali zbog pobačaja, te zatim odrješenje od grijeha, biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine tu su *ovlast* do sada davali svećenicima po službi koju su vršili ili po pravu ili dopuštenjem. Odluka o

tome objavljivana je u službenim glasilima. Tu smo ovlast podjeljivali široko, kako bi se svaki pokornik na tome putu posebnoga pomirenja mogao izmiriti s Ocem.

5. Na početku godine Izvanrednoga jubileja milosrđa papa Franjo je, kao vrhovni pastir opće Crkve, tu ovlast dao *svim svećenicima* tijekom Svete godine (usp. *Pismo kojim se daje oprost prigodom Izvanrednoga jubileja milosrđa*, od 1. rujna 2015. godine). Apostolskim pak pismom »Misericordia et misera« Papa je produžio tu ovlast *svim svećenicima* na neodređeno vrijeme (usp. *MeM*, br. 12), stoga je biskupi ne moraju dalje povjeravati.

Izraz „*svim svećenicima*“ ipak treba gledati u smislu kanonskih propisa (usp. kan. 965 i slijedeće). Da bi svećenik valjano odrješivao od grijeha, nije dovoljan samo *svećenički biljeg*, nego i *ovlast* vršenja sakramentalne vlasti prema vjernicima kojima daje odrješenje. Prema tomu, u izrazu „*svi svećenici*“ treba razumjeti samo one svećenike koji već imaju ovlast vršenja sakramentalne vlasti prema vjernicima kojima daju odrješenje, ili *po samome pravu* ili *dopuštenjem* mjerodavne vlasti. Gubitkom ovlasti isповijedanja prestaje i ovlast odrješenja od grijeha pobačaja i odrješenja od *cenzure* (*izopćenja*) u sakramentalnome sudištu.

Gestom podjeljivanja ovlasti *svim svećenicima*, papa Franjo želio je još jedanput pokazati blizinu vjernicima koji u svome srcu nose težak ožiljak zbog sudjelovanja u grijehu i u kažnjivome djelu pobačaja, a iskreno se kaju i traže odrješenje od svećenika. Ovdje je riječ i o praktičnome učinku, tj. da se ne dogodi da vjernik dođe svećeniku koji ga ne može odriješiti, jer ne posjeduje ovlast za odrješenje od *cenzure*, te se pokornik možda zbog tih okolnosti udalji od Božje blizine i njegova milosrđa, a time i od blizine s Crkvom. Davanjem ovlasti *svim svećenicima* i nakon zaključenja Jubileja ni na koji se način ne relativizira težina pobačaja kao ubojstva nerođenoga djeteta, nego se vjerniku nudi blizina i što lakši put pomirenja s Bogom i s Crkvom.

6. Neka isповједnik u susretu s osobom koja je počinila grijeh pobačaja, kao i u svakome isповijedanju, bude svjestan da jednako vrši ulogu *suca i liječnika* te da ga je Bog istodobno postavio za služitelja i Božje pravednosti i milosrđa, da bi radio za Božju čast i za spasenje duša (usp. kan. 978, § 1).

Kao *sudac*, isповједnik provodi nutarnju parnicu i proglašava presudu, primjenjujući ne ljudski, nego vrhovni propis Božjega zakona i milosrđa. Kao *liječnik* donosi dijagnozu bolesti duha, propisuje prikladne lijekove, ozdravlja rane i boli nanesene grijehom (usp. *Red pokore*, br. 10a; Ivan Pavao II., *Pomirenje i pokora*, br. 31, III). Ispovјednik je i *učitelj*, koji poučava pokornika o obvezama koje ga očekuju, rješava dvojbe, popravlja pogrješke, predlaže prikladne savjete, »prosvjetljuje njegovu dušu«. Međutim, svećenik je u isповijedi prije svega *otac* kojemu pokornik s punim povjerenjem može otvoriti svoje srce. Kao otac, u Božje ime prihvata svu izgubljenu djecu, preporučujući je za život milosti (usp. *Red*

pokore, br. 10c). Dakle, »ispovjednik nije gospodar, već službenik Božjega praštanja« (KKC, br. 1466).

Ispovjednik se treba pobrinuti da ispovijed bude *cjelovita*, pri čemu, ako je potrebno, mora pokorniku postavljati i pitanja kojima bi se ispravno utvrdila moralna odgovornost. U toj osjetljivoj materiji ispvjednik mora uvijek postupati *razborito i oprezno*, vodeći računa o položaju i dobi pokornika, o okolnostima, te se kloniti ispitivanja o imenu eventualnoga sukrivca (usp. kan. 979), bez obzira na počinjeni grijeh.

Ponuđena »pravna blizina« vjernicima u apostolskome pismu »Misericordia et misera«, kao i Božje milosrđe, uvijek prepostavljuju *obraćenje i promjenu života*, a isto tako nije dovoljno da pokornik samo ispovijedi svoje grijeha, nego je neophodno da se i popravi. To je cilj zadovoljštine ili sakramentalne pokore. Ispovjednik je stoga dužan pokorniku predložiti svu težinu grijeha pobačaja te mu, prema prilikama, treba odrediti odgovarajuću, ozbiljnu i spasenjsku pokoru. Zadovoljština je »završni čin koji okrunjuje sakramentalni znak pokore« (Ivan Pavao II., *Pomirenje i pokora*, br. 31, III). Ona pripada cjelovitosti sakramenta; ona treba biti razmjerna težini i broju grijeha, pazeći na pokornikovo stanje, a pokornik ju je obvezan osobno ispuniti (usp. kan. 981).

Ako ispvjednik ne sumnja u raspoloženje pokornika koji moli odrješenje, on mu ne smije ni uskratiti ni odložiti odrješenje (usp. kan. 980). Kada svećenik, po propisu prava, odrješuje prikladno raspoloženoga pokornika od *izopćenja*, unaprijed izrečenoga, u sakramentalnome sudištu, ne treba mijenjati obrazac odrješenja, nego je dosta da namjerava odriješiti i od *cenzure (izopćenja)*. Prije nego što odriješi od grijeha, ispvjednik može ipak odriješiti od *izopćenja* obrascem što se donosi za odrješenje izvan sakramenta pokore, a obrazac se nalazi u Dodatku I., br. 2., *Reda pokore*, te glasi: „Vlašću koja mi je dana odrješujem te od sveze izopćenja. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.“

7. Ovime pozivamo vjernike, koji u svom srcu nose težak ožiljak zbog sudjelovanja u grijehu i kažnjivom djelu pobačaja, neka u milosnome korizmenom vremenu pristupe sakramentu pomirenja i osjete da je Bog »bogat milosrđem« (Ef 2, 4). Ispovjednike, pak, potičemo da se posvete tim vjernicima, uz cijenu bilo kakve žrtve, kako bi pokornici doživjeli istinsko obraćenje srca i susret s milosrdnim Gospodinom.

Imajući na pameti neiscrpnu blagodat sakramenta pomirenja, sve svećenike potičemo da tijekom ove korizme, kao i cijele liturgijske godine, pozivaju vjernike na pokornička slavlja (prema *Redu pokore*), koja su korisna za obraćenje, čišćenje srca i doticanje izvora milosrđa. Iskustvo nam govori kako naznačeno vrijeme ispvjedanja u crkvama vjernike potiče i ohrabruje za revnije i učestalije pristupanje slavlju sakramenta pomirenja.

Ovom prigodom zahvaljujemo svim svećenicima za predanost u apostolatu isповijedanja. Budite i dalje neumorni djelitelji duhovnoga dobra, oproštenja grijeha, jer isповijed je vježbanje poniznosti i iskrenosti pred Bogom, Crkvom, bližnjima i samima sobom, što rađa svetošću, mirom i radošću. Vjerujemo da je to najizravniji put ne samo prema našoj dubokoj vjerničkoj radosti, nego i naš istinski doprinos preobrazbi hrvatskoga društva. Kada otkrijemo dragocjenost Božjega dara pomirenja, slobode i radosti, tada ga svjedočimo i unosimo u sva ozračja u kojima živimo.

U tome nam duhu i papa Franjo u svojoj poruci za ovogodišnju korizmu piše: „Korizma je pogodno vrijeme za obnavljanje susreta s Kristom živim u njegovoј riječi, sakramentima i bližnjemu. Neka nam Gospodin – koji se tijekom četrdeset dana provedenih u pustinji odupro napasnikovim prijevarama – pokaže put kojim nam je ići. Neka nas Duh Sveti povede pravim putom obraćenja da ponovno otkrijemo dar Božje riječi, da budemo očišćeni od grijeha koji nas zasljepljuje i da služimo Kristu prisutnom u braći i sestrama u potrebi.“

Na sve zazivamo obilje Božjega blagoslova, majčinsku zaštitu Presvete Bogorodice Marije, Majke milosrđa, te zagovor sv. Leopolda Bogdana Mandića i bl. Alojzija Stepinca.

U Bjelovaru, 18. veljače 2017. godine.

Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine:

+ Josip kard. Bozanić

nadbiskup zagrebački i metropolit, v.r.

+ Josip Mrzljak

biskup varaždinski, v.r.

+ Vlado Košić

biskup sisački, v.r.

+ Nikola Kekić,

vladika križevački, v.r.

+ Vjekoslav Huzjak

biskup bjelovarsko-križevački, v.r.

+ Valentin Pozaić

pomoćni biskup zagrebački, v.r.

+ Ivan Šaško

pomoćni biskup zagrebački, v.r.

+ Mijo Gorski

pomoćni biskup zagrebački, v.r.